

@Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

@The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 637 din 27 decembrie 1999

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
CAZUL PETRA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI
(115/1997/899/1.111)

HOTĂRÂREA*1)
din 23 septembrie 1998

Notă

*1) *Nota traducătorului.*

Versiunile originale sunt în limbile franceză și engleză.

Întrucât versiunile în limbile franceză și engleză folosesc inconsecvent denumirile unor instituții și funcții, traducerea a fost adaptată, folosindu-se numai denumirile valabile astăzi, cu excepția cazurilor expres indicate. În ceea ce privește actele procedurale, terminologia traducerii s-a supus regulilor intertemporale.

Hotărâre pronunțată de o Cameră

România - controlul corespondenței unui deținut cu Comisia Europeană pentru Drepturile Omului

I. Articolul 8 din convenție

A. Obiectul litigiului

Prin cererea ce face obiectul de analiză al Curții, reclamantul invoca încălcarea dreptului sau de corespondență cu Comisia, cu familia și cu autoritățile naționale.

Competența *ratione materiae* a Curții se exercită în limitele deciziei Comisiei privind admisibilitatea unei plângeri, or, Comisia a opinat că a avut loc o încălcare a art. 8 prin faptul că a fost deschisă și întârziată corespondența dintre reclamant și Comisie.

Dosarul cauzei nu conține nici o scrisoare adresată de reclamant familiei sale sau autorităților din țara sa, care să fie interceptată și controlată de autoritățile penitenciarului. Curtea considera că nu trebuie să ia în discuție aceste capete de cerere.

B. Respectarea art. 8

Recapitularea jurisprudenței Curții

Dispoziții interne aplicabile în materia controlului corespondenței deținuților: Legea nr. 23/1969 lasă prea multă libertate de decizie autorităților naționale. Controlul corespondenței pare a fi automat, independent de orice decizie a vreunei autorități judecătorești și nesupus căilor de atac.

Regulamentul de aplicare: nepublicat, reclamantul nu a putut lua cunoștință de el.

Guvernul nu contesta concluziile Comisiei: dreptul intern nu corespunde cerinței de accesibilitate, impusă de art. 8 alin. 2 din convenție, și nu indica destul de clar întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților.

Reclamantul nu s-a bucurat de protecția minimă cerută de preeminența dreptului într-o societate democratică. Îngrădirea criticată nu este prevăzută de lege.

Curtea nu considera că este necesar să verifice în cauza respectarea celorlalte cerințe ale alin. 2 al art. 8. Concluzie: încălcare (unanimitate).

II. Articolul 25 alineatul 1 din convenție

Recapitularea jurisprudenței Curții

Reclamantul a afirmat în fața Comisiei ca a fost amenințat de două ori de către autoritățile penitenciarului atunci când a cerut să scrie Comisiei - afirmații nedezmînțite de către Guvernul pârât.

Curtea apreciază că aceasta împrejurare constituie o formă de presiune ilegală și inacceptabilă, care a îngrădit dreptul la recurs individual.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

III. Articolul 50 din convenție

A. Daune morale

Acordarea unei anumite sume

B. Cheltuieli de judecată

Absența cererii de restituire a acestora

Concluzie: Statul pârât trebuie să plătească reclamantului o anumită sumă cu titlu de daune morale (unanimitate).

REFERINȚE LA JURISPRUDENȚA CURȚII

25 martie 1983, *Silver și alții împotriva Regatului Unit*; 25 martie 1992, *Campbell împotriva Regatului Unit*; 15 noiembrie 1996, *Calogero Diana împotriva Italiei*; 19 februarie 1998, *Guerra și alții împotriva Italiei*; 25 mai 1998, *Kurt împotriva Turciei*.

În cazul Petra împotriva României*2),

Notă

Notele grefierului:

*2) Cauza are nr. 115/1997/899/1.111. Primele doua numele indica poziția din anul introducerii plângerii, iar ultimele doua arată locul sau pe lista cuprinzând cauzele cu judecarea cărora Curtea a fost investită de la început și pe lista cuprinzând plângerile inițiale corespunzătoare (a Comisiei).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, constituită, conform art. 43 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (convenția) și dispozițiilor aplicabile ale Regulamentului sau B*3), într-un complet de judecată alcătuit din judecătorii menționați mai jos:

Notă

*3) Regulamentul B, intrat în vigoare la 2 octombrie 1998, se aplică în toate cauzele care privesc statele angajate prin Protocolul nr. 9.

Domnul R. Bernhardt, președinte;

Domnul L.-E. Pettiti;

Domnul A. Spielmann;

Domnul N. Valticos;

Sir John Freeland;

Domnul G. Mifsud Bonnici;

Domnul P. Kuris;

Domnul M. Voicu;

Domnul V. Toumanov,

precum și din domnii H. Petzold, grefier, și P.J. Mahoney, grefier adjunct,

după ce a deliberat în camera de consiliu la 23 mai și la 24 august 1998,

pronunța hotărârea următoare, adoptată la 24 august 1998.

PROCEDURA

1. Cauza a fost deferită Curții de către Comisia Europeană pentru Drepturile Omului (*Comisia*) la 15 decembrie 1997, apoi la 21 ianuarie 1998 de către domnul Ioan Petra (*reclamantul*), cetățean român, în interiorul termenului de 3 luni prevăzut la art. 32 alin. 1 și la art. 47 din convenție. La originea cauzei se află o plângere (nr. 27.273/95) îndreptată împotriva României, prin care reclamantul sesizase Comisia la 19 noiembrie 1994 în temeiul art. 25.

Cererea Comisiei face trimitere la art. 44 și 48, precum și la declarația română prin care se recunoaște jurisdicția obligatorie a Curții (art. 46). Plângerea reclamantului face trimitere la art. 44 și 48 din convenție, așa cum au fost modificate prin Protocolul nr. 9 pe care România l-a ratificat. Ele au ca obiect obținerea unei decizii care să stabilească dacă situația de fapt din cauza demonstrează o încălcare de către statul pârât a cerințelor art. 8 și 25 din convenție.

2. Reclamantul l-a desemnat pe domnul D. Cosma, avocat în Baroul București, pentru a-l reprezenta (art. 31 din Regulamentul B).

3. Camera care urma să se constituie îi includea de drept pe domnul M. Voicu, judecător ales de naționalitate română (art. 43 din convenție), și pe domnul R. Bernhardt, vicepreședinte al Curții [art. 21 alin. 4 b)]. La 31 ianuarie 1998, în prezența grefierului, vicepreședintele a tras la sorți numele celorlalți 7 membri, și anume: domnii L.-E. Pettiti, A. Spielmann, N. Valticos, Sir John Freeland, domnii G. Mifsud Bonnici, P. Kuris și V. Toumanov (art. 43 *in fine* din Convenție și art. 21 alin. 5 din Regulamentul B).

4. În calitate sa de președinte al Camerei (art. 21 alin. 6 din Regulamentul B), domnul Bernhardt i-a consultat, prin intermediul grefierului adjunct, pe domnul A. Ciobanu-Dordea, agentul Guvernului român (*Guvernul*), pe avocatul reclamantului și pe delegatul Comisiei, domnul C. Bîrsan, cu privire la organizarea procedurii (art. 39 alin. 1 și art. 40). Conform ordonanței date ulterior, grefierul a primit memoriul Guvernului și al reclamantului la 9 și, respectiv, la 15 aprilie 1998.

5. La 26 februarie 1998 Comisia a prezentat dosarul procedurilor care se desfășuraseră în fața ei; grefierul o invitase să facă aceasta conform instrucțiunilor președintelui Curții.

6. La 24 aprilie 1998 completul de judecată a renunțat să se reunească în ședință, după ce a constatat îndeplinirea condițiilor cerute de o astfel de derogare de la procedura obișnuită (art. 27 și 40 din Regulamentul B).

IN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

7. Născut în 1941, domnul Ioan Petra este în prezent deținut la Penitenciarul din Aiud (județul Alba). El se află în executarea unei pedepse de 15 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de omor, aplicată la 30 aprilie 1991 de către Tribunalul județean Târgu Mureș.

8. La 10 ianuarie 1994 soția reclamantului care era deținut la Penitenciarul Mărgineni (județul Dâmbovița) s-a adresat Comisiei. Ea se plîngea ca soțul sau nu beneficiase de un proces echitabil în fața tribunalului. Între altele, ea făcea cunoscute dificultățile întâmpinate de către soțul sau în transmiterea corespondenței din penitenciar.

9. La 20 mai 1994 reclamantul a adresat o scrisoare Comisiei, prin intermediul soției, și a cerut ca orice corespondență sa îi fie trimisă la domiciliu. La 22 iulie 1994 Comisia a solicitat reclamantului informații suplimentare și documente pentru a-și susține plângerea.

10. La 30 octombrie și la 9 noiembrie 1994 domnul Petra a scris Comisiei, prin intermediul soției, și a făcut cunoscut ca administrația penitenciarului nu îi permitea să completeze formularul de cerere.

11. La 21 ianuarie 1995 a trimis din închisoarea de la Mărgineni o scrisoare care a parvenit Comisiei la 14 februarie 1995. Scrisă pe hârtia regulamentară a penitenciarului, ea avea un număr de înregistrare și provenea din București, într-un plic cu antetul Ministerului Justiției. Deși era menționată ca anexa, Hotărârea din 30 aprilie 1991 lipsea. Aceasta scrisoare avea un scris diferit de al precedentelor.

12. La 22 februarie 1995 Comisia a trimis reclamantului un formular de cerere.

Completat de către reclamant la 9 martie 1995, formularul menționat a fost trimis Direcției Generale a Penitenciarelor la 17 aprilie 1995. În formular nu figura nici o referință la o eventuală îngrădire a corespondenței.

13. La 18 iulie 1995, ca răspuns la o întrebare a Comisiei cu privire la scrisul diferit al corespondenței primite de către aceasta, domnul Petra a arătat ca fusese ajutat de către un coleg „fără nici o legătură cu cauza, un om discret și dezinteresat”. El a adăugat ca autoritățile penitenciarului îi informaseră despre trimiterea documentelor cerute de Comisie, care, cu toate acestea, nu primise nici unul.

Referindu-se și la dreptul la respectarea corespondenței sale, el a subliniat ca directorul penitenciarului, deși foarte „flexibil”, nu putea să îl ajute mai mult, întrucât administrația era obligată să aplice Legea nr. 23/1969 asupra executării pedepselor și regulamentul sau „secret” de aplicare. El invoca din acest motiv o încălcare a art. 8 și 25 din Convenție.

14. Reclamantul afirmă că nu a primit niciodată scrisoarea din 19 octombrie 1995 prin care Comisia îl informa, între altele, de transmiterea plângerii sale către Guvern.

15. La 9 decembrie 1995 domnul Petra a trimis o scrisoare expediată de soția sa, informând Comisia ca la 26 septembrie 1995 a fost transferat la Penitenciarul Aiud și că, atunci

când ceruse permisiunea de a comunica schimbarea de adresă, i s-a răspuns: „*Consiliul Europei se află la Aiud și nu în altă parte*” și că, dacă insistă, va fi supus regimului de detenție special.

16. La 4 ianuarie 1996 doamna Petra a informat Comisia că soțul ei insistă în plângerea sa și că denunță ingerința sistematică a autorităților penitenciarului în corespondența sa cu Comisia. La 26 ianuarie 1996 aceasta a răspuns pe adresa Penitenciarului Aiud.

17. La 22 aprilie 1996 soția reclamantului a scris Comisiei pentru a se plânde de condițiile de detenție ale soțului sau, care ocupa, împreună cu încă cinci deținuți, o celulă de 12mp și era supus unor tratamente inumane de către gardieni. Reclamantul refuzase să îi comunice numele gardienilor care îi băteau pe deținuți, fiindu-i mult prea teamă.

18. Domnul Petra nu a luat cunoștință de transmiterea plângerii sale către Guvern decât în aprilie 1996, când a primit o copie de pe scrisoarea din 19 octombrie 1995 și de pe documentele pertinente.

19. Într-o scrisoare din 24 mai 1996, trimisă prin intermediul soției, reclamantul s-a plâns din nou de cenzurarea corespondenței sale și a afirmat că este obligat să îi prezinte scrisorile directorului penitenciarului, care le transmite Direcției penitenciarelor din București, și că el nu este niciodată sigur că scrisorile îi sunt efectiv transmise la Strasbourg.

20. La 13 iulie 1996 Guvernul a depus la Comisie toate documentele privitoare la procedura juridică care s-a finalizat prin condamnarea reclamantului.

21. La 3 ianuarie 1997 Comisia a primit doua scrisori aflate într-un plic ce purta antetul Ministerului Justiției, expediat din București. Prima, scrisă de reclamant pe hârtia regulamentară a penitenciarului, era datată 4 decembrie 1996 și purta o ștampilă și un număr de înregistrare. A doua era o scrisoare de însoțire a șefului Direcției Generale a Penitenciarelor, generalul I.C.

Alte doua scrisori ale reclamantului, din 24 și din 27 februarie 1997, purtând fiecare câte o ștampilă și un număr de înregistrare, au fost trimise din București de către Ministerul Justiției la 14 martie 1997, amândouă deodată și însoțite de o scrisoare a aceluiași general I.C.

22. Într-o scrisoare din 9 martie 1997, trimisă prin intermediul soției, domnul Petra a informat Comisia că primise decizia asupra admisibilității plângerii sale. El a adăugat că scrisorile sale către și de la Comisie erau în mod sistematic desfăcute și că scrisorile sale erau trimise Comisiei prin intermediul Direcției penitenciarelor. El a afirmat că scrisese în plic închis, temându-se să nu fie denunțat locotenent-colonelului V.C., care îl amenințase, exprimându-se astfel: „*Am sa-ți dau eu ție Consiliul Europei!*”

23. La 14 august 1997 Comisia a primit o nouă scrisoare redactată în penitenciar la 8 iulie 1997 pe hârtie regulamentară, purtând o ștampilă și un număr de înregistrare, și trimisă din București la 30 iulie 1997 într-un plic cu antetul Ministerului Justiției. În ea nu se făcea nici o referire la o eventuală îngrădire a corespondenței.

24. La 15 aprilie 1998 reclamantul a trimis grefei Curții memoriul sau, scris pe hârtia regulamentară a penitenciarului, purtând ștampilă și număr de înregistrare, expediat din București, într-un plic cu antetul Ministerului Justiției.

II. Dreptul intern aplicabil

A. Legea nr. 23/1969

25. Dispozițiile aplicabile din Legea nr. 23/1969 cu privire la executarea pedepselor sunt următoarele:

Articolul 17

„Condamnații au dreptul (...) de a primi și trimite corespondență și sume de bani.”

Articolul 18

„Drepturile condamnaților de a primi (...) și trimite corespondență se acordă în raport cu natura infracțiunii, durata pedepsei, existența stării de recidivă, folosirea la muncă, comportarea și receptivitatea la acțiunea de reeducare. (...)”

Articolul 20

„Corespondența, cărțile, ziarele și revistele, al căror conținut este apreciat de comandantul penitenciarului ca necorespunzător procesului de reeducare a condamnatului, se rețin și se păstrează la locul de deținere, predându-i-se acestuia la punerea în libertate.

Corespondența cu conținut necorespunzător se înaintează, dacă este cazul, organelor competente.”

B.Regulamentul de aplicare a Legii nr. 23/1969,

aprobat de Consiliul de Miniștri la 15 decembrie 1969

26. Articolele aplicabile din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 23/1969 - nepublicat - dispun următoarele:

Articolul 75

„Condamnații au dreptul să adreseze cereri, reclamații, sesizări scrise sau verbale comandantului penitenciarului, procurorului, președintelui tribunalului județean în a cărui rază teritorială se află penitenciarul, precum și altor organe.

Administrația penitenciarului asigură condamnaților cele necesare pentru scris.”

Articolul 76

„Cererile, reclamațiile și sesizările adresate organelor centrale sau locale se înaintează direct de către penitenciar acestor organe, iar cele care au un conținut necorespunzător se înaintează Direcției Generale a Penitenciarelor, pentru a lua măsurile ce se impun potrivit legii.”

Articolul 77

„Comandantul penitenciarului are obligația ca cererile, reclamațiile și sesizările să fie expediate în cel mult 5 zile de la data primirii lor. Rezultatul acestora va fi adus la cunoștință condamnatului îndată după primirea răspunsului.

Conform tabelului anexat la regulamentul sus-menționat deținuții condamnați pentru infracțiunea de omor au dreptul să primească și să trimită câte o scrisoare la fiecare două luni, atunci când prestează o muncă, și câte o scrisoare la 3 luni, atunci când nu prestează nici o muncă.”

PROCEDURA IN FAȚA COMISIEI

27. Domnul Petra a sesizat Comisia la 19 noiembrie 1994. El se plânga de detenția sa [art. 5 alin. 1 lit. e) din convenție], de caracterul inechitabil al urmăririi penale (art. 6 alin. 1) și de încălcarea dreptului la respectarea corespondenței cu Comisia (art. 8 și 25).

28. La 23 februarie 1997 Comisia a declarat admisibilitatea plângerii (nr. 27.273/1995) doar în ceea ce privește primul capăt de cerere, respingându-le pe celelalte. Prin raportul din 30 octombrie 1997 (art. 31), Comisia a concluzionat, în unanimitate, că a fost încălcat art. 8 din convenție și că nu se pune nici o problemă distinctă cu privire la art. 25. Textul integral al avizului sau figurează în anexa la prezenta hotărâre.*4)

Notă

*4) *Nota grefierului:*

Din rațiuni de ordin practic acest text nu va figura decât în ediția imprimată (Culegere de hotărâri și decizii 1998), dar oricine și-l poate procura de la grefă.

CONCLUZIILE PREZENTATE CURȚII

29. Guvernul lasă la aprecierea Curții capătul de cerere, întemeiat pe art. 8 și 25, cu privire la controlul corespondenței reclamantului cu Comisia, și o roagă să respingă celelalte capete de cerere.

30. Avocatul reclamantului cere Curții să constate încălcarea articolelor menționate și să acorde clientului sau o satisfacție echitabilă.

IN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din convenție

A. Cu privire la obiectul litigiului

31. În cererea adresată Curții la 21 ianuarie 1998 reclamantul se plânge de îngrădirea dreptului sau la corespondența (deschiderea corespondenței și întârzieri în expedierea acesteia) nu numai cu Comisia, ci și cu familia și cu autoritățile publice. El invocă art. 8 din convenție, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului sau și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

32. Guvernul subliniază că domnul Petra nu a invocat niciodată în fața Comisiei îngrădirea corespondenței cu autoritățile române și susține că limitarea libertății corespondenței reclamantului cu familia sa este justificată din punct de vedere al art. 8.

33. Delegatul Comisiei nu a luat nici o poziție în această privință.

34. Curtea reamintește că, în ceea ce privește competența sa *ratione materiae*, aceasta este determinată de cadrul deciziei Comisiei asupra admisibilității unei cereri (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Guerra și alții împotriva Italiei* din 19 februarie 1998, Culegere de hotărâri și decizii 1998-I, §44). Or, Comisia a reținut la 13 ianuarie 1997 ca „fără a prejudicia fondul, capătul de cerere al reclamantului privitor la îngrădirea corespondenței sale (art. 8 din convenție)”, apoi, la 30 octombrie 1997, și-a expus punctul de vedere conform căruia a existat o încălcare a acestui articol, datorită „deschiderii corespondenței și întârzierii expedierii”.

Totuși, chiar dacă ultimele două capete de cerere, invocate de către domnul Petra în plângerea sa din 21 ianuarie 1998 (paragraful 31 de mai sus), se referă la aceleași fapte, dosarul cauzei nu conține nici o scrisoare adresată de reclamant familiei sale sau autorităților din țara sa, care să fi fost interceptată și controlată de către conducerea penitenciarelor din Mărgineni și din Aiud. În lipsa probelor care să sprijine aceste susțineri, Curtea consideră că nu trebuie să le ia în considerare.

B. Cu privire la respectarea art. 8

35. Reclamantul afirmă că este obligat să prezinte scrisorile adresate Comisiei comandantului penitenciarului, care le trimite la București, producându-se astfel întârzieri considerabile. Cât despre corespondența provenită de la Comisie, aceasta sosește desfăcută și cu întârzieri de mai mult de o lună. El invocă o încălcare a art. 8.

36. De comun acord cu Guvernul și cu Comisia, Curtea apreciază ca a avut loc „o ingerință din partea unei autorități publice” în exercitarea dreptului reclamantului la respectarea corespondenței sale, drept garantat de alin. 1 al art. 8. O astfel de ingerință încălcă dispozițiile acestui text, dacă „nu este prevăzută de lege” și nu urmărește unul sau mai multe scopuri legitime dintre cele menționate la alin. 2. În plus, atingerea adusă dreptului trebuie să fie „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea acestor scopuri (a se vedea hotărârile *Silver și alții împotriva Regatului Unit* din 25 martie 1983, seria A, nr. 61, p. 32, paragraful 84, *Campbell împotriva Regatului Unit* din 25 martie 1992, seria A, nr. 233, p. 16, paragraful 34 și *Calogero Diana împotriva Italiei* din 15 noiembrie 1996, Culegere 1996-V, p. 1.775, paragraful 28).

37. Curtea reamintește că din moment ce o anumită lege oferă autorităților o putere de apreciere este imposibil să fie redactată în termeni foarte cerți, o rigiditate excesivă a textului fiind rezultatul probabil al unei astfel de griji pentru certitudine (a se vedea, printre multe altele, *Hotărârea Calogero Diana* mai sus citată, p. 1.775, paragraful 32).

În speță, dispozițiile interne aplicabile controlului corespondenței deținuților sunt incluse în Legea nr. 23/1969 și în regulamentul sau de aplicare. Or, art. 17, 18 și 20 ale amintitei legi lasă autorităților naționale o marjă prea mare de apreciere: legea se limitează la a indica, într-o manieră foarte generală, dreptul condamnaților de a primi și de a trimite corespondența și acordă directorilor penitenciarelor autoritatea de a păstra orice scrisoare, ziar, carte sau revistă „neadequate reeducării condamnatului” (paragraful 25 de mai sus). Controlul corespondenței pare deci automat, independent de orice decizie a unei autorități judecătorești și nesupus căilor de atac.

Cât despre regulamentul de aplicare, acesta nu este publicat, motiv pentru care reclamantul nu a putut să ia cunoștință de conținutul acestuia.

38. Curtea observă, în plus, faptul că Guvernul nu contestă concluziile Comisiei, conform cărora regulamentul de aplicare nu corespunde exigenței de accesibilitate cerute de art. 8 alin. 2 din convenție, iar legea română nu indică destul de clar întinderea și modalitățile de exercitare a acestei puteri de apreciere acordate autorităților.

39. În concluzie, domnul Petra nu s-a bucurat de protecția minimă cerută de preeminența dreptului într-o societate democratică (*Hotărârea Calogero Diana* mai sus citată, p. 1.776, paragraful 33). Prin urmare, Curtea constată că ingerința în discuție nu era prevăzută de lege și că a avut loc o încălcare a art. 8.

40. Având în vedere concluzia precedentă, Curtea nu considera că este necesar să verifice în speță respectarea celorlalte cerințe ale alin. 2 al art. 8.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 25 alin. 1 din convenție

41. Reclamantul afirmă că îngrădirea corespondenței sale cu Comisia constituie o încălcare a art. 25 alin. 1 din convenție, conform căruia:

„1. Comisia poate fi sesizată, printr-o cerere adresată secretarului general al Consiliului Europei, de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari, care se pretinde victimă a unei încălcări de către una dintre înaltele părți

contractante a drepturilor recunoscute în prezenta convenție, în cazul în care înalta parte contractantă aflată în cauză a declarat că recunoaște competența Comisiei în aceasta materie. Înaltele părți contractante care au semnat o asemenea declarație se angajează să nu împiedice prin nici o măsură exercitarea efectivă a acestui drept.

2. Aceste declarații pot fi făcute pentru o durată determinată.

3. Ele sunt înmânate secretarului general al Consiliului Europei, care transmite copii ale acestora înaltelor părți contractante și asigură publicarea lor.

4. Comisia nu va exercita competența pe care i-o atribuie prezentul articol decât atunci când cel puțin șase înalte părți contractante vor fi legate prin declarația prevăzută în paragrafele precedente.”

42. Guvernul și Comisia consideră că nu se pune nici o problemă distinctă cu privire la această dispoziție.

43. Curtea reamintește că este de cea mai mare importanță pentru eficiența mecanismului recursului individual reglementat de art. 25 ca reclamantii sau posibili reclamanti să poată comunica liber cu Comisia, fără ca autoritățile să facă asupra lor presiuni de vreun fel, în scopul de a-și retrage sau de a-și modifica capetele de cerere.

Prin cuvântul „*presiune*” trebuie să înțelegem nu numai coerciția directă și actele flagrante de intimidare a reclamantilor, a familiei acestora sau a apărătorilor lor, ci și acțiunile sau contactele indirecte și de rea-credință, destinate să le schimbe hotărârea sau să îi descurajeze să se prevaleze de recursul oferit de convenție. Pentru a stabili dacă contactele dintre autorități și reclamant constituie practici inacceptabile din punct de vedere al art. 25, trebuie să se țină seama de împrejurările particulare ale cauzei. În această privință, trebuie avute în vedere vulnerabilitatea reclamantului și riscul ca el să fie influențat de autorități (a se vedea, în ultimă instanță, *Hotărârea Kurt împotriva Turciei* din 25 mai 1998, Culegere 1998, paragrafele 159 și 160).

44. În scrisorile sale din 9 decembrie 1995 și din 9 martie 1997 către Comisie (paragrafele 15 și 22 de mai sus) reclamantul a afirmat că a fost amenințat de două ori de către autoritățile Penitenciarului Aiud atunci când a cerut să scrie Comisiei, afirmații care nu au fost dezmințite de către Guvernul pârât.

Din punctul de vedere al Curții, formulări de genul „*Consiliul Europei este la Aiud și nu în altă parte*” și „*Am sa-ți dau eu ție Consiliul Europei!*”, conținute în scrisorile menționate, constituie în acest caz o formă de presiune ilegală și inacceptabilă care a îngrădit dreptul de recurs individual, încălcându-se astfel art. 25 alin. 1.

III. Aplicarea art. 50 din convenție

45. Conform art. 50 din convenție:

„Dacă hotărârea Curții declară ca o decizie luată sau o măsură dispusă de o autoritate judiciară sau de orice altă autoritate a unei părți contractante este în întregime sau parțial în opoziție cu obligațiile ce decurg din prezenta convenție și dacă dreptul intern al acelei părți nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei decizii sau ale acestei măsuri, prin hotărârea Curții se acordă, dacă este cazul, părții lezate o reparație echitabilă.”

A.Prejudiciu moral

46. Domnul Petra solicită, fără a stabili o sumă, o satisfacție echitabilă pentru daunele morale suferite.

47. Guvernul consideră că, în absența unor probe care să dovedească prejudiciul invocat, constatarea încălcării art. 8 ar fi o satisfacție echitabilă suficientă.

48. Delegatul Comisiei nu se pronunță.

49. Curtea considera că partea interesată a suferit cu certitudine un prejudiciu moral, datorită faptului că i-a fost deschisă și întârziată corespondența cu Comisia, ca și datorită amenințărilor pe care le-a primit din partea autorităților de la Penitenciarul Aiud. Din acest motiv Curtea îi acordă 10.000 de franci francezi, cu acest titlu.

B.Cheltuieli de judecată

50. Reclamantul, care a beneficiat de asistență juridică în fața Comisiei și apoi a Curții, nu a cerut rambursarea cheltuielilor de judecată suplimentare.

C.Dobânzi

51. Conform informațiilor de care dispune Curtea, cuantumul legal al dobânzilor, aplicabil în Franța la data adoptării prezentei hotărâri, este de 3,36% pe an.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, IN UNANIMITATE,

1. *Declară* ca a fost încălcat art. 8 din convenție.

2. *Declară* ca a fost încălcat art. 25 din convenție.

3. *Declară*:

a) ca statul pârât trebuie să achite reclamantului, într-un interval de 3 luni, ca daune morale, 10.000 (zece mii) franci francezi, care vor fi convertiți în lei românești la cursul de schimb aplicabil la data achitării;

b) că această sumă va fi majorată cu o dobândă simplă de 3,36% pe an cu începere de la expirarea termenului menționat și până la data achitării.

Redactată în limba franceză și în limba engleză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului, la Strasbourg la 23 septembrie 1998.

Rudolf Bernhardt,
președinte

Herbert Petzold,
grefier

Anexa

OPINIA COMISIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI (formulată în Raportul Comisiei*1) din 30 octombrie 1997)

Notă

*1) Opinia se referă la unele paragrafe anterioare din Raportul Comisiei, al cărui text integral poate fi obținut de la secretariatul Comisiei.

Comisia a avut următoarea componență:

domnul S. Trechsel, președinte;

doamnele G.H. Thune;

J. Liddy;

domnii E. Busuttil;

Gaukur Jorundsson;

A.S. Gozubuyuk;

A. Weitzel;

J.-C. Soyer;

H. Danelius;

F. Martinez;

C.L. Rozakis;

L. Loucaides;

J.-C. Geus;

M.P. Pellonpaa;

B. Marxer;

M.A. Nowicki;

I. Cabral Barreto;

B. Conforti;

N. Bratza;

I. Bekeş;

J. Mucha;

D. Svaby;

G. Ress;

C. Bîrsan;

P. Lorenzen;

K. Herndl;

E. Bielunas;

E.A. Alkema;

M. Vila Amigo;

doamna M. Hion;

domnii R. Nicolini;

A. Arabadjiev,

și domnul M. de Salvia, secretar

A.Capătul de cerere declarat admisibil

41. Comisia a declarat admisibil capătul de cerere în care reclamantul susține că deschiderea corespondenței sale cu Comisia și întârzierile în derularea acesteia încalcă dreptul său la respectarea corespondenței.

B.Probleme în litigiu

42. Comisia va trebui prin urmare să stabilească:

- dacă a existat o încălcare a art. 8 din convenție din cauza deschiderii corespondenței reclamantului cu Comisia și a întârzierilor în derularea acesteia;
- dacă deschiderea corespondenței reclamantului cu Comisia a îngreunat exercitarea efectivă a dreptului de recurs individual al reclamantului, cu încălcarea art. 25 din convenție.

C.Cu privire la încălcarea art. 8 din convenție

43. Reclamantul se plânge de ingerința autorităților penitenciarului în dreptul sau la respectarea corespondenței. El invocă art. 8 din convenție, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului sau și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

44. Reclamantul afirmă că este obligat să predea scrisorile adresate Comisiei la comandantul penitenciarului, care le trimite la București, la Direcția Generală a Penitenciarelor, din acest motiv existând întârzieri considerabile în trimiterea corespondenței sale. În plus, el nu poate ști niciodată dacă scrisorile sale au fost cu adevărat trimise destinatarului.

45. Reclamantul adaugă că scrisorile care îi sunt adresate de Comisie sosesc desfăcute și cu întârzieri care depășesc adesea o lună. Aceste scrisori ar fi apoi păstrate într-un dosar ținut de comandantul penitenciarului.

46. Invocând hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului *Campbell împotriva Regatului Unit* și *Domenichini împotriva Italiei*, reclamantul apreciază că deschiderea scrisorilor sale și întârzierile în trimiterea acestora, provocate de personalul administrativ al închisorilor din Mărgineni și Aiud, contravin art. 8 din convenție. El apreciază că deschiderea

corespondenței sale și întârzierile în trimiterea acesteia nu sunt prevăzute în dreptul intern. El argumentează, pe de o parte, că Regulamentul pentru aplicarea Legii nr. 23/1969 nu a fost publicat niciodată, iar pe de altă parte, că nici Legea nr. 23/1969 și nici regulamentul sau de aplicare nu constituie „legi” în sensul art. 8 din convenție. Mai exact, aceste texte nu prevăd cu destulă precizie și claritate ingerințele permise și garanțiile acordate persoanelor a căror corespondența face obiectul acestor ingerințe. Reclamantul menționează cu titlu de exemplu faptul că nici o dispoziție legală nu prevede care este autoritatea competentă să examineze plângerile privind ingerințele în corespondența deținuților.

47. Guvernul pârât arată că autoritățile nu au reținut nici o scrisoare adresată de reclamant Comisiei, întrucât legislația în vigoare obligă autoritățile să predea aceste scrisori destinatarului.

48. El arată că art. 17 din Legea nr. 23/1969 cu privire la executarea pedepselor garantează dreptul la corespondență. Acest drept este supus (art. 18) anumitor condiții, în ceea ce privește natura infracțiunii, durata pedepsei, starea de recidivă, prestarea unei munci, comportamentul și atitudinea condamnatului față de reeducare. Potrivit Guvernului, astfel de restricții sunt conforme alin. 2 al art. 8 din convenție, întrucât ele urmăresc scopul social al reeducării condamnatului pentru a-i asigura reintegrarea într-o viață socială normală.

49. Guvernul arată, de asemenea, că regulamentul cu privire la executarea pedepselor garantează, la art. 75-77, dreptul de petiție, drept distinct de dreptul la corespondență, și care nu cunoaște nici o restricție. Guvernul argumentează că pentru asigurarea respectării dreptului de petiție, atât penitenciarele, cât și Direcția penitenciarelor țin un registru în care înscriu petițiile adresate de deținuți diferitelor autorități. Cât despre petițiile adresate organismelor internaționale, acestea sunt trimise de Direcția penitenciarelor la destinatari.

50. Conform Guvernului, proba că reclamantul a putut beneficia de dreptul de petiție constă în faptul că scrisorile sale au ajuns la Comisie. Guvernul adaugă faptul că corespondența reclamantului cu Comisia „*prin terți interpuși*” corespunde unui minimum de precizie în ceea ce privește redactarea petițiilor și permite mai ales asigurarea apărării reclamantului care nu poate să se apere singur. Guvernul susține că aceasta corespondență „*prin terți interpuși*” nu constituie o restricție sau o interdicție a dreptului la corespondență.

51. Comisia observă, și acest fapt nu este contestat de Guvernul pârât, că scrisorile reclamantului către Comisie au fost trimise desfăcute la Direcția penitenciarelor, care le-a trimis Comisiei. Guvernul pârât nu contestă nici că scrisorile adresate de Comisie reclamantului au ajuns desfăcute la destinatar.

52. Comisia notează în plus întârzierile în derularea corespondenței dintre Comisie și reclamant, mergând de la 3 până la 6 săptămâni.

53. Comisia reamintește ca „*practica constând în desfacerea scrisorilor provenite de la Comisie, citite sau nu, reprezintă o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea corespondenței sale*” în sensul art. 8 alin. 1 din convenție (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Hotărârea Campbell împotriva Regatului Unit* din 25 martie 1992, seria A, nr. 233, p. 21, paragraful 57).

54. Comisia trebuie deci să stabilească dacă aceasta ingerință îndeplinește condițiile art. 8 alin. 2 din convenție. Ea trebuie să stabilească mai întâi dacă ingerința era „*prevăzută de lege*”.

55. Comisia reamintește ca expresia „*prevăzută de lege*” presupune cerințe care merg dincolo de simpla conformare cu legislația internă. Aceasta expresie vizează și calitatea legii, care trebuie să fie compatibilă cu preeminența dreptului, menționată în preambulul convenției (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, hotărârile *Silver și alții împotriva Regatului Unit* din 25 martie 1983, seria A, nr. 61, p. 34, paragraful 90; *Golder împotriva Regatului Unit* din 21

februarie 1975, seria A, nr. 18, p. 17, paragraful 34). „*Legea*” în chestiune trebuie să fie suficient de accesibilă, în sensul că cetățeanul trebuie să poată dispune de suficiente informații, în circumstanțele cauzei, cu privire la normele juridice aplicabile unui caz dat. Mai mult, „(...) *nu se poate considera ca «lege» decât o normă enunțată cu destulă precizie pentru a permite cetățeanului să își ghideze conduita; apelând la nevoie la consilieri calificați, el trebuie să fie în stare să prevadă, într-un grad rezonabil, în circumstanțele cauzei, consecințele care pot deriva dintr-un anumit act*” (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Hotărârea Sunday Times împotriva Regatului Unit* din 26 aprilie 1979, seria A, nr. 30, p. 31, paragraful 49). Aceasta cerință implică faptul că dreptul intern trebuie să ofere o anume protecție împotriva încălcărilor arbitrare ale drepturilor garantate de alin. 1 de către puterea publică (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Hotărârea Malone împotriva Regatului Unit* din 2 august 1984, seria A, nr. 82, p. 32, paragraful 67).

56. În prezenta cauză Comisia trebuie să examineze dacă textele aplicabile controlului corespondenței reclamantului din închisoare erau suficient de accesibile și de previzibile din punct de vedere al principiilor mai sus enunțate.

57. Comisia arată ca textele aplicabile controlului corespondenței deținuților sunt, pe de o parte, Legea nr. 23/1969 cu privire la executarea pedepselor, publicată în Buletinul Oficial, Partea I, din 18 noiembrie 1969, iar pe de altă parte, regulamentul de aplicare a acestei legi, aprobat de Consiliul de Miniștri la 15 decembrie 1969, text care nu a fost publicat și care, din aceasta cauza, nu corespunde cerinței de accesibilitate.

58. Acum trebuie analizat dacă legea internă definește cu suficientă precizie condițiile exercitării dreptului la corespondența al deținuților.

59. Comisia reamintește că, dacă o lege ce conferă putere de decizie trebuie în principiu să îi determine și întinderea, este imposibil să se ajungă la o precizie absolută în redactarea sa, întrucât s-ar ajunge la o rigiditate excesivă a textului (a se vedea, în ultimă instanță, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Hotărârea Domenichini împotriva Italiei* din 15 noiembrie 1996, Colecția de hotărâri și decizii 1996-V, p. 1.799, paragraful 32).

60. În cazul de față totuși dreptul intern lasă autorităților o marjă prea largă de apreciere. Într-adevăr, deși Legea nr. 23/1969 recunoaște deținuților dreptul de a primi și de a trimite corespondența și stabilește criteriile de exercitare a acestui drept, dispozițiile sale nu prevăd cu claritate și precizie funcționarea sistemului de control al corespondenței deținuților.

61. În special, Comisia arată ca Legea nr. 23/1969 nu conține nici o dispoziție care să descrie sistemul de control al corespondenței. Mai mult, art. 20 din această lege acordă comandantului penitenciarului o putere discreționară foarte întinsă atunci când este vorba să verifice dacă conținutul corespondenței este „*adecvat reeducării condamnatului*”, precum și să decidă reținerea corespondenței. Comisia observă, de asemenea, că această lege nu face nici o deosebire între diferitele persoane cu care pot corespunda deținuții, adică familia, prietenii, avocatul, autoritățile etc.

62. În sfârșit, Comisia notează ca legea nu conține garanții împotriva eventualelor abuzuri, de exemplu dispunerea unui sistem de recurs în materie de control al corespondenței deținuților.

63. În rezumat, legea română nu indică cu destulă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere acordate autorităților în domeniul vizat, în așa fel că reclamantul nu s-a bucurat de gradul minim de protecție cerut de principiul preeminenței dreptului într-o societate democratică (*Hotărârea Domenichini* mai sus citată, p. 1.799-1.800, paragraful 33).

64. În orice caz, presupunând ca ingerința ar fi fost prevăzută de lege și ar fi urmărit un scop legitim, Comisia apreciază că aceasta ingerința nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică, în sensul art. 8 alin. 2 din convenție.

65. Comisia reamintește, într-adevăr, că ea consideră esențial ca mijloacele de comunicare cu organele convenției, de care beneficiază deținuții, să nu fie supuse nici unei restricții inutile (Hotărârea *Campbell* mai sus citată, opinia Comisiei, p. 40 și următoarele, paragraful 69 și următoarele).

66. În cazul *Campbell*, Curtea subliniașese importanța pe care o acordă confidențialității corespondenței trimise de Comisie, întrucât aceasta poate viza plângeri împotriva autorităților sau personalului penitenciar. Deschiderea scrisorilor Comisiei comportă riscul ca alte persoane în afara destinatarului să poată lua cunoștință de conținutul lor. Din aceasta cauză persoana interesată poate fi expusă unor represalii din partea personalului penitenciar (Hotărârea *Campbell* mai sus citată, p. 22, paragraful 62). Comisia subliniază în această privință dreptul reclamanților, garantat de art. 25 din convenție, de a nu suporta îngrădiri în exercitarea eficientă a dreptului lor de petiție în fața Comisiei.

67. Cât despre Acordul european privind persoanele care participă la procedurile în fața Comisiei și a Curții Europene a Drepturilor Omului, art. 3 paragraful 1 a) din acest acord are drept scop împiedicarea interceptării întârzierilor sau modificării corespondenței (Hotărârea *Campbell* mai sus citată, p. 22, paragraful 63).

68. În această cauză Comisia apreciază că, ținând seama de importanța confidențialității corespondenței destinate Comisiei și de obligațiile ce revin părților contractante conform art. 25 din convenție, deschiderea corespondenței dintre reclamant și Comisie și întârzierile în derularea acesteia nu pot fi considerate ca fiind „necesar(e) într-o societate democratică” în sensul art. 8 alin. 2 din convenție (a se vedea Hotărârea *Campbell* mai sus citată, p. 22, paragrafele 61-64).

Concluzie

69. Comisia decide, în unanimitate, că a existat în speță o încălcare a art. 8 din convenție.

D.Cu privire la art. 25 din convenție

70. Conform art. 25:

„1. Comisia poate fi sesizată printr-o cerere adresată secretarului general al Consiliului Europei de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari, care se pretinde victima a unei încălcări de către una dintre înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în prezenta convenție, în cazul în care înalta parte contractantă aflată în cauza a declarat că recunoaște competența Comisiei în aceasta materie. Înaltele părți contractante care au semnat o asemenea declarație se angajează să nu împiedice prin nici o măsură exercitarea efectivă a acestui drept.”

71. Comisia trebuie prin urmare să examineze dacă în cauza prezentă deschiderea corespondenței dintre reclamant și Comisie și întârzierile în derularea acesteia provocate de către autoritățile penitenciarului, erau sau nu compatibile cu art. 25 alin. 1 din convenție.

72. Cu toate acestea, având în vedere concluziile de mai sus, conform cărora deschiderea acestei corespondențe și întârzierile în derularea ei erau contrare art. 8 din convenție (a se vedea paragraful 68), Comisia apreciază ca, din punct de vedere al art. 25 din convenție, aceasta nu constituie o problemă distinctă.

Concluzie

73. Comisia decide, în unanimitate, ca nici o chestiune distinctă nu se ridică pe terenul art. 25 din convenție.

E.Recapitulare

74. Comisia decide, în unanimitate, că a existat în speță o încălcare a art. 8 din convenție (paragraful 69).

75. Comisia decide, în unanimitate, că nici o chestiune distinctă nu se ridică pe terenul art. 25 din convenție.

S. Trechsel,
președintele Comisiei

M. de Salvia,
secretarul Comisiei